

Numărul 17. Oradea-mare 25 apr. (7 maiu) 1899. Anul XXXV.

Apare duminica. Abonament pe an 8 fl., pe 1/2 dean 4 fl., pe 3 luni 2 fl. Pentru România pe an 20 lei

Frumoasa Loreley.

I
Loreley a Germanilor e Ileana Cosinzeana noastră, nu inse în ințeles mitologic, nici literar, ci ca figură, ca nume popular și sugestiv, care îți redă imaginea unei fecioare frumoase, unui ideal de femeie. Atât ca mituri răspândite în popor, cât și ca intrupări literare sunt cu totul deosebite.

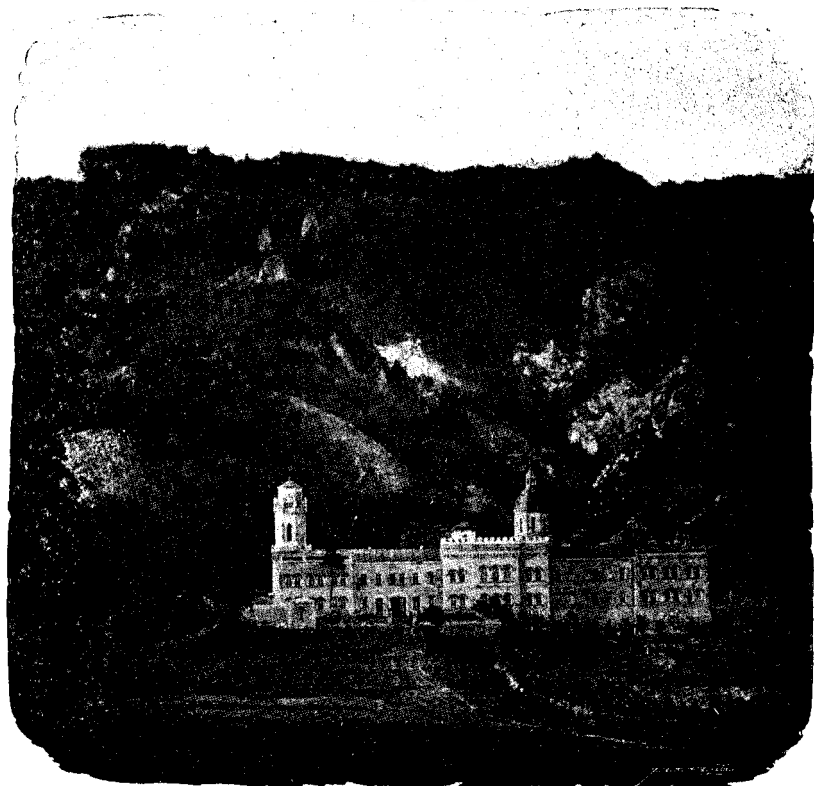
Sânziana noastră e și ea „frumoasă ca o floare într'o iarnă fără soare”, cu mândre cosițe, din cari „floarea cântă”. În unele povești ea e fata lui Leru-Împărat, în altele e chiar sora soarelui, care șede în palatul de cristal, așteptând cu dor pe Făt-frumos. Originea basmului Sânzienei se perde deci în timpurile străvechi, ale domniei lui Apolon și a Diane. Il găsim și la alte popoare, cu cari de sigur împreună l-am împrumutat din o obârșie comună.

Altfel e înse cu Loreley. Acest nume până la începutul veacului nostru n'a fost cunoscut în înțe-

lesul de astăzi, nici ca basm, nici ca tip legendar în tradiția poporului său în literatură. Nici nu e ca Ileana un tip universal, ci o plăsmuire modernă și curat germană, o figură născocită de un poet într'o inspirație deosebită. Dar, atât numele „Loreley” cât și povestea în giurul lui, fiind potrivite cu credințele poporului german, au prins rădăcină, precum prinde bunăoară și un imn național, alcătuit într'un moment oportun și potrivit cu sentimentele unui popor.

Numele acesta, atât de dulceag, a fost pronunțat în o epocă de rară sensibilitate la Germani, în epocă a romantismului fantastic, când poeții se inspirați cu preț cădere de basmele poporului, căutând a nume tot ce e mistic și simbolic.

Clemens Brentano (1778—1842), poetul romantist prin excelență, a scris întâia baladă intitulată „Loreley” și prin poezia sa numele a ajuns în circulație. Alți poeți au scris variante la balada lui Brentano, unii prezentându-le ca fiind basme vechi, culese din gura poporului. Pictorii și compozitorii musicali s'au inspirat de ele. Deci

MĂNĂSTIREA BISTRITĂ ÎN ROMÂNIA.

de cântece și texte de operă, melodisate de cei mai talentați bărbați, s'au răspândit în popor. S'a format un fel de cult în giurul acestui nume. Astăzi nu mai este copil în poporul german, care să nu fi auzit ceva despre frumoasa Loreley.

Să privim mai de aproape această interesantă creațiune literară, asupra căreia la noi nu s'a scris nimic, iar la Germani încă foarte puțin.¹

Substratul este poesia lui Brentano. În această poezie Loreley e o copilă tineră, de-o frumuseță rară, originară din Bacharach, — un orașel de pe țărmul Rinului. Toți sunt încantați de frumuseța ei, toți o iubește, numai un singur tinăr nu, pe care înse ea îl iubește la nebunie. Dar poporul, vădând cât e de fermecătoare, o consideră de vrăjitoare primejdioasă și o dă în judecată. Ensuș episcopul înse, care trebuie să-i facă judecata, se îndrăgește de frumoasa Loreley.

Loreley cere să fie osândită la moarte, căci pentru ea nu mai are viața nici un rost, dacă e respinsă de acela pe care îl iubește cu atâta foc. Episcopului îi e milă și nu aduce sentința de moarte, ci o încredințează la trei cavaleri, ca s'o ducă într-o mănăstire.

Pe drum către mănăstire frumoasa copilă cere de la însoțitorii seși voia de-a se urcă pe o stâncă de pe malul Rinului, ca de-acî să mai privească odată în depărtare, unde se zărește castelul iubitului. Și ajungând pe muchia stâncei, ea se aruncă în valurile Rinului, fără a pute fi împedată de cei trei cavaleri.

Balada se sfârșește astfel:

„Wer hat dies Lied gesungen,
Ein Schiffer auf dem Rhein.
Und immer hat's geklungen
Von dem Dreiritterstein:
Lore-Lay, Lore-Lay, Lore-Lay
Als wären's ihrer drei“ . . .²

Apărută la 1802, balada „Loreley“ e una dintre cele dintâi lucrări ale lui Brentano, dar totodată dintre cele mai reușite. S'a răspândit în curând și cel dintâi care s'a inspirat pentru un analog product literar a fost un alt poet romantist, numit Jos. von Eichendorf (1788—1857).

Eichendorf făcea parte din școala scriitorilor din Heidelberg grupați în giurul lui Görres, părintele romantismului german din această epocă. Aici a cunoscut pe Brentano și nu ne putem îndoii, că a luat de la acesta indemnul la o nouă Loreley.³

Poesia lui Eichendorf tratează același subiect, înse într'un ton mai sinistru. Loreley, copila cea frumoasă, are aici forțe mai demonice. Ea locuiește într'un palat de stâncă pe țărmul Rinului, unde s'a retras după ce a fost înșelată de iubitul ei. Pentru a-șe răbuna, ea farmecă pe toți. Dar privirile ei sunt desastroase ca și

farmecele Circei. Ea ucide — de durere și necaz pentru că a fost amăgită. E tipul femeii răsbunătoare.

Eichendorf a scris balada sa la 1811 și a publicat-o la 1815 cu adnotația: „Ein am Rhein gefundenes Märchen“, — o poveste de pe Rin. În realitate înse nu eră altceva decât o parafrasare a ideii lui Brentano.

Esact același lucru îl face și Niklas Vogt, înse în prosă. Vogt scrie în același timp cu Eichendorf o poveste „Lurlei“ numindu-o „eine altdeutsche Rheinsage“. În versiunea lui Vogt Lurlei se aruncă în Rin în momentul când își vede iubitul trecând cu barca pe dinaintea ei, iar cei trei cavaleri sar și dâșșii în urma ei, dar își găsesc moartea în adâncimile apei, fără a pute salva pe Lurlei.

În forma descrisă și cu atributul de „altdeutsche Rheinsage“, Loreley a figurat vreme îndelungată în mai multe colecții de basme, făcându-se obiceiul de-a o socoti de origine vechie și culeasă din popor și nu de o creațiune modernă, cum eră în realitate.

Toate aceste trei versiuni, cum vedurăm, presintă pe Loreley ca pe o vrăjitoare frumoasă, dar nenorocită și răsbunătoare, fiind că unicul pe care îl adoră, n'o iubește. Paralel cu acest tip înse s'a dezvoltat un ciclu de alte variante, în cari Loreley e o figură de-a dreptul supra-umană, o sirenă ce locuiește într'un palat din interiorul unei stânce. În chipul acesta e mai răspândită și mai populară.

Motivul de sirenă a fost introdus în această legendă artistică după unii¹ de poetul Graf v. Loeben, iar după afirmația altora² tot prin Brentano. Adevărată este afirmația din urmă, fiind că deja în poveștile lui Brentano, apărute înaintea unei poezii a lui Loeben, intitulată „Loreley“, găsim motive sirenice.

Astfel într'o poveste „Von dem Rhein und dem Müller Radlauf“ Brentano tratează despre o anumită „Frau Lurlei“, care în adâncul unei stânce prăpăstioase, încungiurată de șapte fete frumoase, stă și păzește tesaurul Niebelungilor. (Asupra acestui motiv vom reveni.) Ori ce cuvânt din afară, fetele îl reda, drept răspuns și dovadă, că veghiază.

În o a doua poveste Brentano descrie pe Lurley ca fiind o nimfă aquatică cu coadă de pește, care locuiește împreună cu „Frau Echo“ în așa numitul „Lurleifelsen“.

În o a treia poveste³ întâlnim pe Lorley ședând pe stâncă și peptenându-și părul auriu, plânge de dorul iubitului.

Toate aceste — susține Herz — au fost cunoscute lui Loeben, prietin al lui Brentano, care, însuflețit, mai ales de versiunea din urmă, a scris în anul 1821 frumoasa poezie „Loreley, eine Sage vom Rheine“. Loreley e în această poezie o zină (Zauberfräulein), prefăcută pe urmă în „Meerfrau“ (zină aquatică), adevă o frumoasă sirenă, ce șede pe stâncă și-și peptenă părul de aur, iar prin vocea-i cea dulce atrage pe tinărul iubit (pe Kugbert, fiul contelui de Rheinpfalz). Iar tinărul se prăpădește în undele Rinului, fiind fermecat de glasul sirenei, — moment căruia Loeben îi dă expresie în următoarele șire:

¹ Brandes, Hauptströmungen; IV. p. 156.

² Herz, op. cit. pag. 219.

³ Veți poveștile lui Brentano, edate de Guido Görres. II. Ed. Stuttgart 1879.

¹ Lucrările speciale asupra materiei ce tractăm sunt următoarele: a) W. Herz: Ueber den Namen Loreley. München 1886; b) W. v. Wallbrühl: Die Lurleisage. Leipzig, 1868; și c) A. Seybert: Die Lorelei, — în programul gimn. din Wiesbaden, 1863. Aceste le-am consultat și noi la micul nostru studiu.

² Stâncă de pe care s'a aruncat în Rin, se numește aici „Dreiritterstein“, adevă stâncă celor trei cavaleri cari au însoțit pe Loreley și au strigat-o pe nume. Poetul indică în strofa aceasta ca isvor de unde a cules textul baladei „ein Schiffer auf dem Rhein“, adevă un pescar de pe Rin. Indicația aceasta înse, cum vom vedea mai târziu, e greșită. — Balada lui Brentano se poate găsi în operele lui complete, apărute la Francfort 1852, în tom. II, pag. 391.

³ Herz, op. cit. p. 217. — Balada lui Eichendorf se găsește în operele complete, ed. II apărută în Leipzig, 1864.

„Sie singt dir hold zum Ohre,
Sie blickt dich thöricht an,
Sie ist die schöne Lore
Die hat's dir angethan!“ . . .

Poesia lui Loeben, apărută la 1821¹ are înainte de toate meritul de-a fi influențat asupra lui Heine, care, adoptând motivul sirenic, a scris celebra poezie „Loreley“, cea mai genială din tot câte s'a scris în materia aceasta.

Henric Heine, care atât de mult se împotriviă școlii romantiste, care în prosa sa spirituală a zeflemisit mai ales pe Brentano,² creatorul acestui tip, s'a inspirat și el de acest subiect cu desevășire romantic. Prin geniul său a cristalisat în 3 strofe tot sentimentalismul și toată frumuseța șirului de basme ce am arătat.

Poesia lui Heine, cunoscută în traducere la toate popoarele culte, este în traducere textuală următoarea :

„Nu știu cum s'o talmăcesc,
De sânt atât de trist:
O poveste din străbuni
Din minte nu-mi mai iasă.
În aer e răcoare, amurgește,
Și Rinul curge 'n șopot lin;
Piscurile dealurilor strălucesc
În apusul soarelui.

Cea mai frumoasă fecioară stă
Pe vârful măiestos al stâncii,
Salba de aur îi sclipește,
Când își peptenă părul de aur
Cu peptenul de aur
Și-și cântă cântarea
Cu o fermecătoare,
Puternică melodie.

Luntrașul în luntrea cea mică
E prins de durere nebună,
El nu vede stânca din cale,
Ci dornic în sus tot privește.
Eu cred că undele inghiți-vor
În urmă luntraș și luntriță
Și de vină este numai
Loreley cu a sa cântare“ . . .³

În poezia lui Heine găsim toate motivele varianțelor înșirate, dar găsim frumos exprimată forța fermecătoare și patima ființei îndrăgite, învălțată în cadrul poetic al unui dulce apus de soare.

Heine a scris poezia sa după Loeben și a publicat-o la anul 1824 în revista „Gesellschafter“,⁴ iar precum rezultă din text și el a socotit pe Loreley ca o ființă mitică, de oare ce o numește „ein Märchen aus uralten Zeiten“.

¹ În „Taschenbuch Urania“. Leipzig 1821 p. 327.

² Heine: Die romantische Schule, pag. 192.

³ În operele complete „Loreley“ e publicată ca a doua poezie din „Die Heimkehr“. — O traducere românească, nu tocmai reușită, găsim în colecția traducerilor dlui G. D. Pencioiu, apărută în „Biblioteca de popularizare“ nr. 12, pag. 40, intitulată „Lorela“. Mai reușite sânt traducerile lui O. Carp și Stefan Iosif.

⁴ În revista „Gesellschafter“, redactată de Guibitz în Berlin, Heine a publicat în același an (1824) vre-o treizeci din cele mai frumoase cântice, reproduse pe urmă în „Buch der Lieder“, Karpelles, Biografia lui Heine, pag. 78.

Prin forma cea simplă, prin limba cea dulce, balada lui Heine a știut încălzi pe mulți compozitori de forță, cari au scris duioase melodii potrivite la acest text. Renunită între acele este compoziția lui Liszt; iar melodia populară, așa cum în fiecare sat se cântă, până și la noi în Transilvania, de la „șulmaistru“ până la cel din urmă „adjutant“, se datorește compozitorului Silcher. Melodia lui Silcher a fost mai întâi „Studenten-lied“, iar acum e cea mai îndrăgită cântare populară a Nemților de pretutindenți.

De la Heine s'a inspirat alți poeți tineri, scriind unii poezii, iar alții dramatisând același obiect ca text de operă. Ca să incitez cu enumerarea lor, voi mai aminti dintre aceste frumosul epos „Lurlei“ al lui Julius Wolf,¹ iar între textele de operă „Loreley“, a renumitului poet Emanuel Geibel (+ 1884), la care celebrul compozist Felix Mendelssohn a scris fermecătoarea melodie.²

Opera lui Geibel și Mendelssohn tratează același obiect, aceleași motive. Loreley (în operă e numită Lenore) e copila unui pescar de lângă Rin. E cea mai frumoasă fată din giurul întreg, iar principele domnitor, deghisat ca vânător, îi dobândește amorul (ca în balada lui Loeben!) Prințul inse după ce-o înșală, o părăsește și-și ia de soție o fată de rangul său. Leonora, în desnădejdea sa, se refugiază la țermurile Rinului și aici invoacă spiritele apelor și ale aerului, cerându-le putere de răsbunare și blăstămând dreptatea din ceruri. La a ei strigare apar spiritele, cărora le ȳice:

„Ve cer frumseță pentru a-i orbi,
Cer voce dulce ca să-ți pot amăgi,
Spre a-ți perde ve cer farmec de-amor!“

Spiritele apei și ale aerului îi promit copilei triste totul, dar în schimb ele pretind:

„Inima ta să ne-o dai de plată,
Amorul te ȳ să-l sacrifici,
Logodește-te cu Rinul
În același palat de stânci“ . . .

Leonora le jură că va rămâne rece ca o stâncă, se va logodi cu Rinul, va trăi vecinic cu el, dacă inse va fi răsbunată. După această făgăduință ea primește frumseța cerută, cu ajutorul căreia farmecă și ucide pe fostul ei iubit, dar după ce e răsbunată se preface în sirenă și-și ocupă — rezidența între stâncile prăpăstioase ale Rinului.

În felul acesta sânt toate operele clădite pe acest temei. Același fond îl găsim și în textele străine, la Danezi, la Italieni (Lorhelia de Falchi, 1878), la Englezi (Lurline de Wallace 1860). Fondul e aproape identic, cum l-a născocit Brentano la 1802, și nu diferă decât în formă.

IL. CHENDI.

¹ Poet contemporan, renumit mai ales prin poetisarea legendei „Der Rattenfänger von Hammeln“. Născut la Quedlinburg 1834.

² Toate melodiile și operele, a căror substrat îl formează legenda „Loreley“ se găsesc înșirate în Opern-Handbuch de Hugo Rieman. Leipzig 1885.

Lângă riū.

*Roșie 'n față ca bujorul
Tremură de zăpăcită,
Iar costița-î despletită,
Și 'n bucăți lângă răchită
Zace spart ulciorul.*

*El — căci Toader e greșitul —
Stă de-o parte ș-o priveșce.
Samfiruța 'ngălbineșce
Ș-apoi ȕice: „Mi-l plăteșce
Și lasă glumitul!”*

*„Bucuros!.. Cunosc — păcatul
E al meu — dar n'am ce face, —
Și de-aceea — pentru pace, —
Cumpăr toate câte-a face
Până jo! olarul.*

*Dar aici să viț cu mine,
Să le umplu pe rēcoare,
Ș-apoi pentru flecare
Ce-l voi sparge — o sārutare
Capēt dela tine“.*

*Ce-o mai fi fost?.. Nicī eū nu șciū!
Dar femeile mirate
Spun c'abiā mai pot strābate
La apă — de hārburī sparte
Ce-s pe lângă riū.*

MARIA CIOBAN.

Din dragoste.

Mă merem la plivit, mîne până 'n ȕiuā, așā o ȕis
tāicușu. Mere-I tu cu noi, Mărinā?

— Da mere-oī Floreo, cā mi-i urit acasā; Bu-
nica doarme, doarme cāt îi ȕiulica.

Mărinā e mai micā cu o varā ca Florea lui Pă-
truț, ce la seceriș incheie șaispredece vere. Satul tot
șciea cā-I legase ursitoarea de cānd erau în leagān.
Sāveta, nora Staniī și Florea lui Putruț de mult se
înțelesese a se strigā: Cumātrā, cā da-le-o Dumneȕeū
sā-și vadā prunciī mari“. N'or ajuns; dar ei tot or
crescut, Mărinā și cu Florea, și or crescut ca frași,
șermaniī fără mame, Nedespărțiī de-olaltā și iacā-s
mārișori, cā bun îi Dumneȕeū...

— Dar să te scolī Mărinā cu rāndunica odatā,
auȕi tu!..

— Noa las' cā-I bine Floreo!

Cāntā rēndunile sub streșină de drag și Flo-
rea cu Mărinā erau în cāmp, afarā, și-și povestiau —
de multe, din câte aveau sā-și spunāe inimele 'n tr'ēn-
șiī cuprinse de iubire.

— Și ce îi vra tu Floreo cu flueru să faci cā tu
nu șciī cāntā? și cu nāvodu acela cā n'om mere noi
doarā la pescuit? — întreabā de-odatā miratā Mărinā.

— Da vreū un pitpālac să prind, cā mult mi-ī
drag să-l tot aud cum cāntā...

— D'apiī cu flueru? — și Marina rīdea ca nicī
odată.

— S-ajungem numa 'n holdā și lasā cā-I vedea.
Pitpālacu-aude cum oī țiuī din fluer și crede: îi pit-
pālaca ce-l chiamā 'n cuib din dragoste și vine, el în
fugā, ca și pornit de vēnturī. Da vede el pe urmā cā
îi pe drum greșit; dā zorul ca să sboare. Și cum vra
ca să se nālțe din aripī, s'a înprinde în ist nāvod,
ce-o sā-ī stee în cale și eū îl prind frumos. — Noa
lasā cā-I vedea cāt de frumos l-oī prinde. — Și 'nain-
tāū spre holdā.

Nimenī nu eșise încă, în cāmp, decāt zorile di-
minețiī, ce se 'ntindeau tot mai palide pe pānza ceru-
lui. Nu-ī întrecuse nimenī; ca totdauna ei erau cei
dintēi ce-și rumeniaū obrajiī la razele dulci, la zorile
aurorei.

— Noa hai să veți Mărinā cum voi să prind eū
pitpālaciī. Pān-or vini nālmașiī oī prinde doar vr'o doī.

Și Florea infipse patru bețe în pāmēntul fraged,
legā de ele nāvodul ce-adusese, întindēndu-l de asupra
grāului înalt ca de un cot și cu Mărinā s'ascunse 'n
grāū, pe brāncī intrānd sub nāvod. Din brēū își scoase
flueru și începū să cānte cānt de pitpālaca, și cāt nu-
merī o sutā, venirā ca și vēntul doī pitpālaci de-odatā,
orbiș-chiorīș, izbindu-se aproape în cap cu pānditoriī,
Florea se ridicā și biețiī pitpālaci, vēȕēndu-și rātācirea,
se avēntarā 'n sbor, dar — e nāvodu 'n cale. Șiretul
vēntor îi ajutā în — cușcā.

— Vai! Floreo, ce face dragostea-asta! te duce
și la moarte, ȕeū! sāraciī pitpālaci!.. se tot mirā
Mărinā, scāpārāndu-ī ochiī schintei d'un foc ce 'n inima
lui Florea s'aprinse bijbāind. El o cuprinse 'n brațe
și-o sārutā cu sete, cum n'o mai sārutase, căci o
mușcā de buze.

Mărinā erā māndrā! Simțiā ea: cā puterea de-a
duce și la moarte, pe un iubit al dragostei, nicī ei nu
e strāinā.

Sūnt doue veri d'atuncea și grāu-ī de plivit. Sā
merī cu noi Mărinā! strigā iar peste gard, cu ochiī
mai s'o mānce, Florea.

— Cā nu pot mere... mîne... m'am nāimit
airea... imī treburā baniī... de cānd boala bu-
nicā-ī...

Florea par cā simte un fer infipt în sin. — Sā-ī
trebuiascā baniī și lui sā nu îi ceie? Voiā s'o ia la
la ceartā. Logodnica a lui e și lipsurī dacā are, dorul
sā-și ascundā, de el, care-ī drāguț fārtat de mic, din
leagān!

Dar Marina, sfoasā, rumenindu-i-se fața de ne-
vinovāție, îl înbunā. — Ce-a ȕice lumea acuma, cā-s
logoditi și nu mai is pruncoși; tot la ei sā se nāl-
mēascā! Nu tocmai îi cu cale, cā gura lumii-ī rā; se
leagā 'n scorniturī de omul-āl mai de treabā...

Și Florea-ī dete drept. — Așā-ī! o sā le iasā
vorbe — cari mai de hai: cā nu se mai astēmpēr'
nicī sā-ī cunune bātar, cum îi data, popa. — De și
îi cădea greū șciind, cā n'o s'o aibā alăturī pe roua
diminețiī, sā-ī dea în schimb pe-o gurā, florī de sēcā-
rițā; el se împacā cu gāndul; aproape-ī secerișul și o
sā se cunune.

În zori de ȕi e Florea întēiul ce-ī în holdā, cu
ȕece nāimitoare, cā-ī de la Dumneȕeū buceag atāt de
mare și pānā 'n sfintit trebue sfērșitā.

Nāimitoarele, cu māncārimē 'n limbā șuguesc

Papa Leon XIII.

mereu și des, ba des de tot pe inima lui Florea. Că-i galbin de când se logodi — dorul Mărinei îl roade mult, se vede — și ei mai că nu-i pasă — ba și ea-i ca de ceară — da uit' nici n'o vinit de drag ce îi de Florea — e, cine-o ști ce-i vina — ba-i Nicu! îi tot trage prea des ăla din gene — și Nicu îi năimit de vale, la Ianuș, ișpanu grofului — d'aia s'o năimit și Mărină-acî! . .

Pe Florea-l tot ciupia de inimă. Aușia el bine de ce și cum îi vorba. — Mai ști? ce știe satul nu încape în vileag! Dar își făcea curaj: aproape-i secerișul ș-apoi vorbească satul. N'o fi el destul om? . .

Spre prânz el auși un nănit de doină și tresări de-odată. Șcica el cine cântă. Așa nu mai șcica, în lat de trei hotare, să cânte nimeni altu, decât Mărina lui. Și îi venia lui iar, de-ar fi putut, să sboare, s'o vadă . . oar' nu cântă cumva 'n brațe la Nicu? . . Dar îi eră rușine să plece, așa, să lase, fără pic de treabă, lucrul lui în holdă. Îi veni sete și bun îi fu prilejul: că va merge 'n vale s'aducă de prânz apă. Năimitoarele rideaș între ele că bine 'nțelegeaș calea pe vale ce Florea da să facă.

El inse plecă și 'n ruptul capului, ne mai căutând răzor pe unde-a fi, ci în bustru — setos, fugind peste grâu, spre vale cu urciuru 'n mână.

Trecu ca o furie din holda lui în holda cea vecină, călcând prin mijloc grăul. El nu mai vedea; nu mai șcica ce face; doar numai aușia — nănitul doinei.

Dar iacă — e Jitarul. Îi iese tocma 'n cale, par c'ar fi fost jurat.

De păgubi el răspunde și trebuie să păzească ca păgubi să nu fie. Și-i reu de-i foc, Jitarul; nu șcica de iertare, — sumanul zelogire, saș unde nu — îi trage-o pușcă 'n talpe de stă pe loc ca napul. Așa scrie la carte de când e legea scrisă.

Nici că-l veduse Florea și nici că-l aușise strigându-i: stăi că trag! căci el sbură de vale, ca și gonit de vânturi, și n'aușia ca doina eșind din pieptul Mărinei.

Un paf! se auși și Florea poticneșce că par că-l pișcă un necurat de șarpe 'n pulpă. Și deș îl pișcă zdravăn că, iacă, sângerează și-abiă-și mai poate trage de dureri piciorul.

Jitarul îl ajunse și îi luă sumanul — după cum scrie în carte, și-o gură îi mai trase: bună-rea, că i-a stricat atâtea sburături, o capsă, și-o lingură de iarbă. — Dar mâni și-o da el seama la primărie, acumă vașă și de treaba lui mai bine.

Schiopând abiă ajunse Florea 'n holda cu — isvorul, isvorul doinei mândre ca să-și aline setea. Mărină-l vedu schiopătând și-i alergă în cale. Speriată, vedend că sângerează, ea strigă pe Saveta ce șcica descântec, să-i facă ce i-a face nu să cătrănească.

— Da nu-i nimic! — Saveta aușise pușcătura și înțelese bine ce și cum e buba. — Din dragoste! — Aduse apă rece, o descântă în pripă și îl legă la pulpă, cu merindar țesut de mânil Mărinei.

Ce face dragostea! te duce și la moarte! — mai șcise ea lui Florea stropindu-l pe tēmpile cu apă descântată și zimbî șiret dând un ghiold Mărinei ce, rumenită de nevinovăție, îl mângăia cu un sărut și cu aducerii aminte de goana pitpălacilor, șoptindu-i cu gura jumătate: — Bin' că nu te-o pus în cușcă . .

1889, iulie 20.

D. V. PĂCĂȚIANU.

Sonet.

*Din nouă răsări frumoasă năluceire
Din basmul de-amintiri ispititoare,
Și-mi spērui sufletul, fermeătoare
Ilusie — tesaur de iubire!*

*Ca'n vis mi-apari iubită-nbătătoare
Ți-i arătarea... dornica privire
Me-nvêlue cu drag — de fericire
Tresare inima și greș me doare!*

*Și foșnetul duios al lungei rochiș
Par' că-l aud aproape... mai aproape,
Cum vii și-mi caș tremurătoare-n braț —*

*De farmece vrăjit închidu-mă ochiș,
Iar tu-mă săruți închisele pleoape!..*

Aș vrea să țină visul o viață!!

EMILIAN.

Alphonse Daudet.

Aventurile lui Tartarin din Tarascon

Traducere din limba franceză de Lia Măgura.

(Urmare.)

Episodul al treilea.

L a l e i .

V

Pânda de sară într'o pădurice de leandriș.

Șat de romantic eră noul lor animal de călătorie, omoritorii noștri de lei trebuia să se lipsească de el în considerația fesului. Își urmară deci drumul ca mai 'nainte și caravana mergea liniștită spre Sud, făcend din când în când mic popasuri. În cap mergea tarasconezul, în coadă muntenegreanul și la mijloc cămila cu lășile cu arme.

Expedițiunea ținu aproape o lună.

Timp de o lună, căutând lei de negăsit, teribilul Tartarin, rătăci din duar¹ în duar în nemărginitul șes al Șelifului, străbătend această mare și caraghioasă Algeria franțuzească, unde parfumul bătrânului Orient se amestecă cu un miros tare de absint și casarmă. Avram și Zuzu da un loc, ceva feeric și burlesc, ca o pagină din Testamentul Vechiu povestită de sergentul La Ramée saș brigadierul Pitou . . Curios spectacol pentru ochiș carî ar fi știut să fericieasaș. Un popor sēlbatec și stricat, pe care noi îl civilisăm dându-i vicurile noastre. Autoritatea sēlbatecă și fără control a pașalelor fantasticî carî își suflă cu gravitate nasul în

¹ Duar se numeșce o alcătuire de locuințe arabe, aședate într'o anumită ordine.

marele lor paglici ale Legiunei de Onoare și pentru un *da* sau un *nu* pun să bată oamenii la tâlpile picioarelor. Judecata fără conștiință a cadurilor cu ochelari mari pe nas, tartufi ai Coranului și ai legei, cari visează numai pe 15 august și de înaintare și-și vând hotărîrea ca Esau dreptul lui de mai mare pentru o farfurie de linte sau un Kuskus cu zahăr. Caizi desfrânați și bețivi, foști ordonanțe la vre-un general Yusuf, cari se imbeată de șampanie cu spălătoresele mahoneze și fac chefuri cu berbeci fripți, pe când înaintea corturilor lor, tot tribul crapă de foame și se luptă cu ogari pentru rămășițele de carne de la banchetul domnesc.

Apoi, de giur impregiur câmpii înțelenite, iarbă uscată, tufșuri fără frunze, desișuri de cactus și mastic, hambarul Franței! Hambar gol de grâne vai! și bogat numai de șacali și ploșnițe. Duaruri părăsite, triburi îngrozite cari merg fără a ști unde, fugînd de foame și semănînd cadavre în lungul drumului. Din distanță în distanță câte un sat francez cu casele în ruine, câmpiile fără semănături, locuste turbate care mîncă pînă și perdelele de la ferestre și toată colonia în cafenele, bînd absint și discutînd proiecte de reformă și constituție.

Iată ce ar fi putut vedea Tartarin dacă și-ar fi dat osteneala; dar cuprins tot de patima lui de lei, eroul tarasconez mergea drept înaintea lui, fără a se uita la dreapta sau la stînga, ochiul țintit cu încăpăținare pe acești monștri închipuiți, cari nu apăreau nici odată.

Fiind că cartul nu se putea deschide și tăblițele de supă nu voiau să se moaie, caravana era silită să se oprească dimineața și sara prin triburi. Grație chipului prințului Grigore, vîntorii noștri fură primiți în toate părțile cu brațele deschise. Dormiau pe la câte un aga, în niște palate ciudate, conacuri mari fără ferestre, unde găsia amestecate la un loc narghilele și scrinuri de mahon, covoare de Smirna și lămpi cumpănitoare, lădi de cedru pline cu sechine¹ și pendule în stilul Louis-Filip.

În toate părțile se dedeau în onoarea lui Tartarin serbări mărețe, diffas și fantasia.² Gumi³ întregi se luptau între ei și făceau să strălucească la soare burnurile⁴ lor. Apoi după ce isprăviau lupta, bunul aga venia și presintă socoteala. Asta se chiamă găsduire arabă.

Și lei nicăeri. Nici mai mulți nici mai puținii ca pe Pont-Neuf!

Cu toate astea tarasconezul nu se descurajă. Înaintînd curagios spre sud, își petrecea zilele bătînd în tufșuri și scormonind palmieri-pilici cu vîrfurile pușcei și făcînd frt! frt! la fiecare tufș. Apoi în toate serile înainte de a se culcă, o pîndă scurtă de 2—3 ciasuri. Osteneală zadarnică! Leul nu se arată!

Dar într-o sară, pe la șese ciasuri, pe când caravana străbătea o pădure albăstrie de firtici prin care săriați prepeșiți mari amuțiți de căldură, lui Tartarin de Tarascon i se părî că aude — dar atât de departe, atât de slab și imprăsciat de vînt — acel strașnic răget pe care-l aușise de atâtea ori acasă în dosul baracei Mitaine.

Eroul creșu întîi că visează... Dar după un moment răgetele reîncepură, tot din depărtare, dar

ceva mai deslușit. De data asta, pe cînd în toate colțurile orizontului se aușiau urlînd câinii din duaruri, tremurînd de groază — cocoșa cămilei cutremurîndu-se făcea să hurue conservele și lădiile cu arme.

Nici o îndoială. Era leul... Repede, repede la pîndă. Nici un minut de perdut.

În apropiere era un marabut¹ cu turla albă, cu papucii mari ai răposatului în fridă, și o grămadă de ex irto ciudate, pulpane de mantale, fire de beteală, fire de păr roșu atîrnînd în lungul zidului. Tartarin din Tarascon își aședă acolo prințul și cămila și plecă în căutarea unui loc de pîndă. Prințul Grigore voi să-l urmeze, dar tarasconezul nu primî; voiă să înfrunte singur leul piept la piept. Tot odată recomandă prințului să nu se depărteze și din măsură de precauțiune îi încredință portofoliul plin cu hîrtii de valoare și bilete de bancă, fiindu-i frică să nu le sfășie leul cu ghiarele. După ce isprăvi și asta, eroul plecă să-și caute locul.

O sută de pași înaintea narabutului, pe malul unui rîu aproape secăt, o pădure mică de leandri tremură în adierea apusului de soare. Acolo se puse Tartarin la pîndă, cu genunchii pe pămînt, cu degetul pe cocoșul pușcei și cuțitul mare de vîntătoare înfipt mîndru înaintea lui în nisipul de pe mal.

Se înoptă. Trandafirul naturii trech în vioriu, apoi într'un albastru închis. Jos între pietricelele rîului strălucia ca o oglindă o băltoază mică de apă limpede. Aceasta era adăpătorea fiarelor. Pe povernișul celuiialt mal se vedea nedeslușit poteca albă pe care labele lor mari o făcuse printre fistic. Poteca asta tainică-l făcea să se cutremure. Mai adăgă la asta și șueratul nopților în Africa, crăci îndoite, pași ușori de animale, lătrături ascuțite de șacali și sus de pe cer la 1—200 de metri cădurii lungi de cocori, țipînd ca copiii cînd sînt strînși de gât. Mărturiți că avea de ce să fie emoționat.

Și Tartarin era emoționat. Și era încă prea mult. Bietului om îi clănțaniau dinții în gură. Și pe prăselele cuțitului de vîntătoare înfipt în pămînt, țeava pușcei lui ghintuită sună ca o păreche de castagnete. Ce voiți! Sînt serii în cari nu poți face nimic. Și apoi unde ar fi meritul dacă eroilor nu le-ar fi nici odată frică.

Ei bine, da, lui Tartarin îi fu frică, și încă toată vremea. Cu toate astea se ținu bine un cias, două ciasuri, dar vitejia-și are marginii. În albia rîului secăt, tarasconezul aușî de-odată un sgomot de pași și pietricele rostogolindu-se. De data asta groaza-l făcu să se ridice. Trase două focuri în întunec și o luă la goană spre marabut, lăsîndu-și cuțitul înfipt în nisip ca o cruce comemorativă de cea mai mare panică care a cuprins vre-o dată sufletul unui îmblînditor de hidre.

„Încoace prințele! e leul!“

Tăcere.

„Prințele, prințele, acolo ești?“

Prințul nu era acolo.

Pe părețele alb al marabutului cămila singură desenă la lumina unei umbra bizară a cocoșei ei. Prințul Grigore o luase la sănătoasă, ducînd cu el portofelul și biletele de bancă; altefa sa așteptă de o lună această ocaziune...

(Va urmă.)

¹ Sechină, monedă de aur în Italia.

² Diffas și fantasia, alergări pe cari le obișnuiesc arabii.

³ Gumi, contigente înarmate unor anumite triburi.

⁴ Burnus, manta albă, largă.

¹ Mormîntul unui sfînt.

SALON.

Ceva bun de citit.

D. V. Păcățianu: „De pe la noi“ nuvelete. București 1899. Tipografia „Minerva“.

Cu multă satisfacție am citit volumul „De pe la noi“ al dluî D. V. Păcățianu. În afară de calitățile inerente oricărei bune scrieri literare, am găsit în aceste nuvelete ceva nou: Cele mai multe bucăți sînt scrise în dialectul bănățean. Originalitatea, și cu ea farmecul ei, oglindind fragmente din viața țeranului nostru, ne încălzește inima.

Fără o psihologie adâncă, autorul știe să ne prezinte prin dialoguri simple, și prin povestiri ușoare, viața senină, obiceiurile și credințele de ale țeranului bănățean.

Să dau un exemplu; o scenă dintr-o ședătoare:

— Să nu-ți pară reu, fătul meu, când se leagă „fișiorii de cine! atunși îi semn bun... (Duce baba „Fema fetei Vrona, pe care o tachinează un flăcău.)

— Pi că niși nu mă năcăjăsc pântru-atâta. Gura lumii îi slobodă.

— E, nu ce mai prefașe! Ia uitați-vă la ea „cum o roșit dă șudă — încep Trăilă — parî-că „s'ar fi rumenit cu piparcă unguerească. Dar d'aficea; „șie știu io, dă șie să nu șie și satu? Alțșieva când „ar fi minșună; oi rămâne io minșinos; da șie ved „cu ochii mei nu-î minșună... „— Șie tăt veđi cu ochii tēi? — Iară-l întreabă „Floare — să vedgem și noi, api ți-om spune noi: îi minșună, nu-î minșună.

— Da șie știu tu? D'abiă erî eșiși și tu dă după „cuptori, și ce cređi voinică să mă jingeși! Noa, că-î „bine... Și dacă Pētruș nu-l mēsură cu o ochire „amenințătoare, Trăilă ar fi înodat o ceartă zdravănă „cu Floare... De acela își întoarse el vorba și se „mărgini a necăji numai pe Vrona.

— Stăi! șie bine o fi durmind acú Trifu, (la „miliție) și sāraca Vrona îi duște la gânduri dă niși „fusu nu-î mai stă în mână. Ș-apoi d'ar fi numa- „atâta!..“

— Stăi! șie bine o fi durmind acú Trifu, (la „miliție) și sāraca Vrona îi duște la gânduri dă niși „fusu nu-î mai stă în mână. Ș-apoi d'ar fi numa- „atâta!..“

În deosebire drăguță e a doua bucată din volum, intitulată: „Din dragoste“. Se descrie o dragoste idilică dintre un băiatăndru și o fată, fata mai mică „cu o vară“ decât băiatul. Întreagă bucată e de o drăgălășie exemplară.

Puterea de a ne revocă tablourile de asemenea este o calitate în scrierile dluî Păcățianu. Dau un exemplu:

„E tērgul din „Armingen“. Soarele privia din vi- „nețiiile cerului, drăgăstos, ca 'n luna lui maiu, peste „luncile mănoase și largi ce se întind de-a dreapta și „stānga drumului, ca și cum ar fi voind să ridice cu „zintii razelor sale fir după fir de iarbă ca să crească „mai curēnd din pământ, fir după fir de flori, ca să „înflorească mai de vreme.

„Lunca tērgului se înțesase de lume ce călcă și „striviă cu tăpile iarbă și flori abiă înmugurite, fără

„nici o milă, fără nici o durere de inimă. Îi trebuia „acestei lumi bani, și pentru ce te mai întrebî de „inimă?

„Milogitul cerșetorilor, țiuitul din clarinete și trim- „bițe răgușite, bumbănitul șgomotos din tobele mari a „comedianșilor, meeitul mieilor, mugitul vacilor ca și „țipetele negustorilor, tot strigă după bani și numai „după bani, făcēnd un șgomot groasnic de auđit“.

Cu atât mai mult socotesc eu de binevenită a- „această publicație, cu cât, în afară de oamenii cari se „indeletnicesc cu cititul, înafară de clasa noastră cultă, „nuveletele dluî Păcățianu pot fi o bună și foarte plă- „cută lectură pentru țeranii bănățeni șciutori de carte.

Până acum la noi s'a obicnuit a se da țerani- „lor poeșii poporane, — adunate tot de la țerani; ceea „ce de altfel lucru reu nu este; dar un lucru și mai „bun este, ca să le dăm lucrării de valoare literară, po- „trivite și cu înțelegerea lor.

Din acest dublu motiv, am cređut că este de cu- „viință să recomand prin coloanele acestei reviste volu- „mul „De pe la noi“, care, mie unul, mi-a plăcut.

MEFISTO.

Academia Română.

— Sesiunea generală din 1899. —

VII

Premiul Adamachi de 5000 lei. Raportorul comi- „siunii 9, de dl Gr. G. Tocilescu, raportează că comisiunea „propune unanim ca premiul să se fracționeze și 4000 „lei să se dea operei dluî dr. D. Grecescu „Conspectul „florei României“ (raportor dl Florian Porcius,) — iar „1000 lucrării dluî C. Leonardescu: „Principiul de filo- „safia literaturii și a artei“.

Întēi se pune la vot fracționarea premiului și „se admite cu 11 voturi contra 10.

Apoi se votează asupra premiării cu 4000 lei a „cărții dluî Grecescu, care obține 20 bile albe și 1 „neagră; decî premiarea cu suma de 4000 lei i se „acordă.

În urmă se pune la vot premiarea cu 1000 lei a „cărții dluî Leonardescu și neîntrunind doue treimi, ci „numai 13 contra 8, se va pune la vot de nou în șe- „dința următoare.

În ședința a doua punēndu-se la vot premiarea „cu una mie de lei a lucrării dluî Leonardescu, resul- „tatul votului este: 12 pentru și 12 contra, prin ur- „mare propunerea cade prin paritate.

Dl Gr. Ștefanescu propune ca și mia de lei ne- „votată pentru cartea dluî Leonardescu, să se dea dluî „Grecescu. După o discuție mai lungă, propunerea pu- „nēndu-se la vot, aceea se admite cu 17 bile albe con- „tra 7 negre; prin urmare întregul premiu de 5000 lei „se acordă dluî Grecescu.

Premiul pentru traducerea lui Titus Livius. Sec- „țiunea literară raportează, că examinând cele de- „ce manuscrite, cari au intrat la concursul premiului pen- „tru continuarea traducerii lui Titus Livius, propune „să se premieze traducerea cu deviva „Faber suae for- „tunae unusquisque est ipse“. Punēndu-se la vot con- „cluziunea raportului, rezultatul este 15 voturi pentru, „8 contra; decî neîntrunind majoritate de doue treimi, „se va pune de nou la vot în ședința următoare. Pu-

nându-se în ședința a doua de nouă la vot, manuscrisul a intrunit două treimi. Deschidându-se plicul, s'a constatat că traducerea e făcută de dñii Locustean și Petrescu, doi profesori din București.

Dl general G. Brătianu, noul membru corespondent, ales în secțiunea științelor, mulțumește prin scrisoare pentru alegerea sa.

Premiul Alexandru Bodescu. Dl Gr. G. Tocilescu, raportor al comisiei (Hașdău, Tocilescu, Xenopol) însărcinate cu studiarea manuscrisului prezentat la premiul Alexandru Bodescu de 1500 lei, din 1899: „Cercetări asupra orașelor Chiia și Cetatea-albă” citește raportul său. Punându-se la vot premiarea, se admite cu 15 voturi contra 5. Deschidându-se plicul, s'a constatat că autorul este dl Nicolae Iorga.

Comisiunea de 9 pentru cercetarea lucrărilor cari se vor prezenta la premiile anuale din 1900: Năsturel Herescu, de 4000 lei, Lazăr de 5000 lei și Adamachi de 5000 lei, se compune astfel: Negruzzi, Ollănescu, Quintescu; Vinc. Babeș, Erbicean, Kalinderu; Felix, Haret, Stefanescu.

Premiul Eliade-Rădulescu din 1904. Secțiunea istorică propune ca subiect pentru premiul Eliade-Rădulescu de 5000 lei din 1904 „Epoca lui Matei Basarab și Vasile Lupu”. Propunerea se aprobă.

Premiul Alexandru Bodescu din 1904. Secțiunea științelor propune ca subiect pentru premiul Alexandru Bodescu, de 1500 lei, din 1904, — monografia unei comune rurale în comparație cu o asemenea comună română de peste munți. Dl I. Kalinderu mai adaugă din partea sa la premiul acesta 1000 lei; astfel întregul premiu va fi de 2500 lei. Propunerea secțiunii se aprobă și darul dlui Kalinderu se primește cu mulțumiri.

Comisiunea premiului Cuza. Comisiunea pentru examinarea lucrărilor cari se vor prezenta la premiul Alexandru Ioan Cuza din 1900, de 10.000 lei, împreună cu procentele acestei sume de la 1891 până la acordarea premiului, despre subiectul „Istoria Românilor de la Aurelian până la fundarea Principatelor” se compune în persoanele dlor Xenopol, Tocilescu și Erbicean.

Comisiunea istoriei domniilor regulamentare. Se alege comisiunea pentru examinarea lucrărilor, cari se vor prezenta la premiul statului Eliade-Rădulescu, din 1900, de 5000 lei, despre subiectul: „Istoria Românilor în timpul Domniilor Regulamentare”. Se aleg dñii Sturdza, Ionescu, Urechia.

Comisiunea pelagrei. Comisiunea pentru examinarea lucrărilor, cari se vor prezenta la premiul Adamachi, din 1900, de 5000 lei: „Studii asupra pelagrei” se compune astfel: Felix, dr. Babeș și Istrati.

Dicționarul macedo-român. Dl I. Caragiani citește raportul său asupra dicționarului macedo-roman compus de dl Iancu Dalametra, propunând ca să se înapoieze autorului, spre a suplini unele lipsuri. Se primește.

Premiul Asociațiunii craiovene. Raportorul dl I. C. Negruzzi citește că în comisiune au obținut majoritate următoarele lucrări: Geografia României, de C. Calmuschi; Curs elementar de algebră, de N. Cosăcescu; Carte de cetire, de Manliu; Principii de estetică, de M. Străjan. La vot cartea dlui Calmuschi obține 3 voturi pentru și 19 contra; prin urmare s'a respins. Cartea dlui Cosăcescu intrunește 12 voturi pentru și 10 contra; deci se va pune la vot în altă ședință. Cartea dlui Manliu intrunește 4 voturi pentru și 17

contra, deci a căzut. Cartea dlui Străjan obține 11 voturi pentru și 9 contra; deci se va pune și asta de nouă la vot. În ședința a doua Cosăcescu intrunește 7 voturi pentru și 15 contra, prin urmare a căzut. Cartea dlui Străjan, în ședința a doua obține 13 voturi pentru și 9 contra; nefintrind nici acuma două treimi, se va pune de nouă la vot în ședința a treia. În ședința a treia, cartea intrunește peste două treimi și premiul i se acordă.

Comisiunea dicționarului se realege în persoanele dlor Maiorescu, Quintescu, Tocilescu, Sturdza și Kalinderu.

Delegațiunea s'a ales astfel: președinte al Academiei P. Poni; vicepreședinți D. C. Ollănescu, V. A. și dr. Urechia V. Babeș.

Constituirea secțiunilor. Secțiunea literară s'a constituit realegându-se președinte Gr. G. Tocilescu, vicepreședinte Iosif Vulcan; secțiunea istorică, președinte V. A. Urechia, vicepreședinte C. Erbicean; secțiunea științelor, președinte P. S. Aurelian, vicepreședinte St. Fălcoianu.

Sesiunea s'a închis mercuri, în 14/26 aprilie, după ce secretarul general dl D. A. Sturdza a citit resumatul lucrărilor sesiunii.

Ilustrațiile noastre.

Mănăstirea Bistrița în România. În istoria culturală a țerilor românești mănăstirile au avut un rol de frunte. Cu secularizarea lor, rolul acesta s'a redus, căci multe din ele s'au cassat și s'au prefăcut în alte așezăminte, mai potrivite timpului modern. Frumoasa ilustrație, ce publicăm în capul revistei noastre, înfățișează asemenea o foastă mănăstire, ascunsă în munții județului Vâlcea, în valea Bistriței, de unde ș-a și luat numirea. Mănăstirea Bistrița nu mai există, cu menirea sa de mai înainte, căci e transformată în școală de sub-ofițeri. Situația sa e din cele mai romantice, despre care Calindarul Minervei ne dă următoarea descriere: „Având în spate riul, clădirea e înconjurată de marea ziduri în formă de pătrat. La intrare, clopotnița prezintă 2 mari turle de formă pătrată, și mergând mai înainte îi biserica în dreapta, unde se află moaștele Sf. Grigore, iar în stânga celelalte clădiri transformate acum în casarmă. În ziduri isbește Bistrița, care, furioasă ca un șivoiu, isbește stâncile, ce se ivesc ici și colo, infruntând marea sâlbatecă a furiosului rîu. Ceva mai sus, în cursul riului se formează o prăpastie, pe fundul căreia fuge Bistrița; scoborînd câteva trepte în jos, pe marginea prăpastiei, dai pe o scobitură în munte, pe unde de abia poate trece un om aplecat, după un mers de câțiva pași dai de un mic altar unde s'a găsit moaștele sfântului și unde se află acum puține obiecte bisericesti; spre dreapta se face altă scobitură care, ocolind, dai în a doua peșteră, locuința unui pustnic, a cărei fereastră dai în prăpastie...” Scurtă vorbă, un punct foarte romantic.

Papa Leon XIII. De mai multe luni gazetele anunță din când în când, că Papa Leon XIII e greu bolnav. Ba la sfârșitul iernei tecute s'a scris chiar că e pe moarte, din cauza unei operațiuni ce a trebuit să i se facă. Și nu e mirare, că se respândesc asemenea știri, căci densusul este foarte bătrân, de optzeci și nouă de ani. Cu toate aceste totdeauna a scăpat și slab cum e, urmează a conduce cu aceeași tărie de spirit destinele bisericești sale.

LITERATURĂ.

Știri literare. *Di N. Iorga*, profesor la universitatea din București, membru corespondent al Academiei Române, a petrecut zilele trecute în Oradea-mare, făcând studii istorice în biblioteca episcopală de aici. — *Dna Margareta Moldovan* a publicat un volum de novele și schițe, cu titlul „Din tainele vieții”. — *Dnii Radu D. Rosetti și Mihail Oromol* au tradus din însărcinarea ministerului de culte al României, lucrarea lui Onisim Reclus intitulată: „Pământul vădit din zbor”. — *Dna Elisa Mustea*, cunoscuta poetă din România, a pus sub presă acolo un volum de versuri intitulat „Pagini triste”.

Bibliografia Românească veche. Din aceasta importantă publicațiune, făcută din însărcinarea Academiei Române, de dnii Ioan Bianu, membru corespondent și bibliotecar, și Nerva Hodoș bibliotecar-ajutor, a apărut fascicula a 2-a. Din lucrările indicate relevăm următoarele: *Evangelier slavonesc* tipărit de diaconul Coresi și Mănăila la 1583; *Liturghier slavonesc*, tipărit de Șerban, fiul diaconului Coresi, la Brașov în 1588; *Catechism calvinesc*, tipărit la Belgrad (Alba-Iulia) în Ardeal la 1640; *Pravila* tipărită la Govora în 1640; *Evangelhia* cu învățătură, tipărită la Belgrad Alba-Iulia în 1641; *Carte de învățătură* tipărită la Iași în 1643; *Evangelhia învățătoare*, tipărită la mănăstirea Deal în 1644; *Respunsurile mitropolitului Varlaam* la *Catechismul calvinesc*, din 1645, — din cartea aceasta nu se cunoaște nici un exemplar, o copie de pe densa se află în posesiunea In. Pr. SSale mitropolitului Victor Mihályi în Blaș; *Pravile împărătești*, Iași, 1646; *Catechism calvinesc*, cu litere latine, Belgrad (Alba-Iulia) 1648, tradus din limba latină și maghiară de Stefan Fogarași; *Noul Testament*, Belgrad (Alba-Iulia) 1648; *Diplome date de Principii Transilvaniei preoților românești*, tipărite din porunca lui George Rákóczy, în Belgrad (Alba-Iulia) la 1653—59; *Catechism calvinesc* tipărit la Belgrad în 1656. Publicațiunea, cu multe facsimile, e tipărită frumos.

Colecțiunea Hurmuzaki. Din „Documentele privitoare la istoria Românilor” culese de Eudoxiu de Hurmuzaki, publicate sub auspiciile ministerului cultelor și instrucțiunii publice și ale Academiei Române, a apărut la București volumul IX, partea 2, 1551—1796, cu un indice alfabetic pentru volumele VIII și IX (1—2.) Aproape toate documentele sunt scoase din arhivele Veneției și scrise în limba italiană. Este de mare folos pentru scrutații, Indicele de la sfârșit, unde sunt grupate toate documentele privitoare la aceeaș persoană.

Din literatura franceză. *Di Xenophon C. Gheorghiu*, profesor la Iași, a publicat un volum intitulat „Încercări critice de literatura franceză, precedate de un studiu de estetică”. Autorul vorbește de Corneille, La Fontaine, Molière, Boileau, Racine, etc. Articolele au fost — vorba autorului — „îngrădite în pirlazul „Convorbirilor Literare” sau a foastei reviste „Ateneul Român”. În studiul seu de estetică, autorul spune că dintre formele artei, e fără îndoială poezia cea mai perfectă. Ea are perspectiva și culoarea ca și pictura; relief și contururile ca și sculptura; frumusețea liniilor și măreția planurilor ca și arhitectura; ca și muzica are melodia care îmbeată sufletul și încântă urechia. Poezia are ceva mai mult decât toate celelalte arte, puterea d'a exprima durata, adica urmarea faptelor, sentimentelor și a cugetărilor. Poezia va fi deci

aceea, care, la un moment dat, va exprima mai bine idealul present al unei societăți. Este dintre toate artele aceea, care ne dă părerile cele mai variate, cele mai bine simțite, cele mai complete și cele mai trașnice.

Enciclopedia Română, redactată de dl dr. C. Diaconovich, prim-secretarul Asociațiunii, merge nainte. De curând a apărut fascicolul XIV, cuprinzând articolele: Emerit — Fărcașele, la olaltă peste o mie articole și o hartă a Europei. Și acest fascicol cuprinde o serie de articole mai mari și de interes special românesc. Amintim biografiile: Eminescu, Enăceanu, Enescu, Erbiceanu, Erdélyi (episcopul), Esarcu Const., Eustatievic, Fălcoianu; apoi: Emin Pașa, Ennius, Eusebiu, Eötvös, Falb. — Articole istorice: Epigrafia, Episcop, Epoca, Era, Eterie, Etruscii, Ev, Evgheniți (Epitropia lor), Fanarioți (A. D. Xenopol). — Articole literare și de filosofie: Emoțiune, Enciclopedia, Estetica, Etimologia, Ev, Evoluțiune, Existența, Fabula, Fantasia, etc. — Din materialul geografic amintim: Englitera, Estonia, Etnografia și Etonogia, Etruria, Europa (cu hartă), Făgăraș, Fălcu, Fălticen, Fântânele. În fine mai amintim următoarele articole mai mari și mai interesante: Emigrațiune, Englezii, Epilepsia, Ereditate, Evangelia, Evangelist, Examen, Export, Expozițiune, Făina, Familia, etc. — Apariția regulată a fascicolelor și îngrădirea, cu care este condusă această lucrare, ne îndreptățește la speranța, că prima „Enciclopedie Română” va fi terminată curând. (O observațiune. În biografia lui Eminescu, dl N. Petrașcu scrie, că Eminescu ș-a publicat poeziile și prosa literară în „Convorbiri Literare”. Corect ar fi fost a spune, că în „Convorbiri” și în „Familia”; căci aici ș-a început poetul activitatea literară, redactorul nostru i-a schimbat și numele din „Eminovic” în „Eminescu”; și tot în „Familia” ș-a publicat cele din urmă 7 poezii, de unde le-au reprodus apoi „Convorbiri”, de unde s'au pus în urmă și în volum. În prima ediție a volumului s'au reprodus numai 6 din acele poezii, pentru că încă atunci nu apăruseră toate în „Familia” și numai după ce am publicat și a șaptea, s'a reprodus în a doua ediție și a șaptea. Evident, că acestea poezii s'au publicat întâiu în revista noastră; deci a dice că Eminescu ș-a publicat poeziile numai în „Convorbiri Literare” nu este exact. Red.)

Din pribegia ungarilor. Sub titlul acesta, dl O. Lugoșianu scoate la lumină o broșurică, ce cuprinde copia unei foi volante din colecțiunea Academiei Române privitoare la semnalamentele capilor revoluționarilor ungarilor mai însemnați, cari fuseseră dați în urmărire autorităților, de sigur pentru a-i prinde și predă guvernului austriac. *Di Lugoșianu* precedează aceste semnalamente cu niște informațiuni relative la căderea revoluției ungurești.

TEATRU.

Societatea pentru fond de teatru român. Comitetul Societății a ținut joi la 15/27 aprilie în Brașov ședința la care au luat parte: președintele Iosif Vulcan, vicepreședintele Virgil Onișiu, secretarul Vasile Goldiș și cassarul substituit N. Petra-Petrescu. — S'au luat act cu plăcere de respunsurile sosite la apelul adresat de comitet unor persoane spre a primi sarcina de bărbați de încredere ai societății, cu misiunea d'a câștiga cât mai mulți aderenți, căci astfel numărul membrilor are să crească în curând. — S'a discutat chestia, dacă

n'ar fi bine a execută acuma decisiunea de an a comitetului d'a vinde hârțiile de valoare ale societății și a plasă capitalul la băncile românești, cari se vor îndatoră a plăti saū a asigură 6%, ceea ce ar produce o mare creștere în veniturile Societății. Și s'a decis ca schimbarea aceasta, fiind foarte avantajoasă, să se execute încă în anul acesta, înse — din considerațiunii financiare — numai în semestrul al doile. — S'a admis propunerea făcută în coloanele revistei noastre, la care a aderat și dl Timoteiu Popovici, profesor de cânt la gimnasiul din Brașov, ca anuarul corurilor vocale țărănești, proiectat de dsa, să se publice în Anuarul societății, care încetul cu încetul are să devină o oglindă anuală a întregii noastre mișcări teatrale și musicale. — În sfârșit s'a constatat cu plăcere, că cea mai mare parte a membrilor anuali ș-au respuns cotisațiunea și pe anul curent.

Reprezentăție teatrală în Hațeg. Reuniunea română de cântări din Hațeg va da acolo la 6 maiū n., în sala otelului „Mielul de aur“ o reprezentație teatrală, jucând piesa „O căsătorie în lumea mare“ comedie în 2 acte de G. Ventura. Rolurile vor fi ținute de dsoarele Valeria Peovică, Dora Rațiu, Aurora Pop, Maria Popescu, Ida Bertan și de dñii Pompeiū Popescu, dr. George David, A. S. Vladone, S. Vladone, Aurel Eliu, Alex. Popescu.

Teatru grecesc în București. Săptămâna trecută a sosit în București o trupă grecească de drame și comediū, sub direcția dlui N. Paraschevopol, spre a da o serie de reprezentații la teatrul Dacia. Prima reprezentație s'a anunțat pentru luni a doua zi de Paști, având a se începe cu imnurile naționale român și grec, cântate de toată trupa. Apoi urmă să se joace: „Iubitul păstoritei“ idilă în 5 acte, cu cântece și danțuri naționale și „Veghierea Cretei“. Trupa aceasta este bine cunoscută în București, unde debutează pentru a patra-oară.

Producțiune teatrală în Agnita. Tinerimea română din Agnita a arangiat a doua zi de Paști, sub conducerea învățătorului I. Paicu, o producțiune teatrală, împreună cu declamațiunii și cântării. S'a jucat: „Sărăcie lucie“ comedie populară într'un act cu cântece, de Iosif Vulcan. După teatru a urmat dans, în paușă cu „Călușerul“.

Reprezentăție teatrală în Voila. Inteligența română din Voila, comitatul Făgăraș, a dat a doua zi de Paști o reprezentație teatrală, jucând piesele: „Un om buclucaș“ comedie localisată de dna Maria Baiulescu, „Un leū și un zlot“ comedie localisată de dl D. R. Rosetti. Între ele, dsoara Marioara Vulc (Selișteana) a predat monologul „Prima rochie lungă“ de Iosif Vulcan.

Serată teatrală și musicală în Zernești. Corpul profesoresc din Zernești a arangiat a doua zi de Paști o serată teatrală și declamatorică-musicală în sala școliei. S'au declamat și cântat, în sfârșit s'a jucat comedia „Vlăduțu mamei“.

Teatru popular în Bătania. Corul plugarilor români din Bătania, comitatul Cenad, a arangiat a doua zi de Paști o petrecere populară, care a început cu cântări și declamațiunii; apoi s'a jucat „Ruga de la Chisetei“ comedie populară, cu cântece și joc, într'un act de Iosif Vulcan. Reprezentația teatrală ș'a ținut în pădurița orașului, iar petrecerea cu dans s'a urmat apoi în sala otelului Coroana.

La Hodac-Ibănești a fost 1 maiū n. concert și teatru, jucându-se comedia „Un tutor“ de Matilda Poni.

MUSICĂ

Societatea academică română din Berlin a arangiat în luna trecută o serată literară-musicală în Hotel-Central sub președința dlui dr. Grigorovitză. Au luat parte, executând diverse piese musicale, dna Grigorovitză, dra Stănescu, dñii Jiteanu, Gorsky, Hosi-peanu și câțiva artiști musicali filoromâni.

Concert la Petroșeni. Corul bisericei gr. or. din Petroșeni, cu concursul mai multor dame și al unor clerici din seminariul Andreian, a dat a doua zi de Paști, sub conducerea învățătorului I. Sêrb, un concert, compus din cântări de Musicescu, I. Popovici, I. Costescu, Porumbescu; din un monolog (După bal) predat de dsoara Teresia Grosu.

BISERICĂ și ȘCOALĂ.

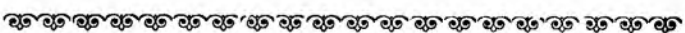
Sinoadele bisericei naționale gr. or. române din Ungaria, Transilvania și Banat se vor întruni în sesiune ordinară în duminica Tomei la Sibiiū, Arad și Caransebeș.

Alegere de episcop la Arad. Sinodul eparchial aradan este convocat în ședință extraordinară, în catedrala din Arad, la 2/14 maiū, spre a alege pe noul episcop al eparchiei aradane. Sinodul va fi presidat de în. Pr. Ssa părintele arhiepiscop și mitropolit Ioan Mețianu.

O nouă fundațiune. Dl Ioan Vișa, locuitor în Sibiiū, a făcut la consistorul din Blaș o fundațiune de 16.000 fl. Consistorul a și redactat literele fundațiionale.

Limba română în școlile din Bucovina. În ședința sa de la 10/22 aprilie, dieta din Cernăuți a primit o rezoluțiune de cea mai mare importanță pentru Români. Prin rezoluțiune se declară, că pe viitor studiul limbei române este obligator în toate școalele ducatului. Această rezoluțiune are valoare și față cu limba ruteană. Rezoluțiunea este a se atribui succesele energicele lupte parlamentare purtate în sesiunea actuală de deputații români, cari au ridicat în dietă îndreptățirea postulatului de limbă, și au reușit!

Serbare școlară în Arad. Societatea de lectură a tinerimei de la institutul pedagogic-teologic ortodox-român din Arad va ține în duminica Tomei o ședință festivă în sala cea mare a seminarului. Programul interesantă e compusă din cântări și declamațiunii, printre cari și o disertațiune.

C E E N O U.

Avis abonaților nostri. Tabloul-premiu: „Stefan cel mare și aprodul Purice“, oferit abonaților nostri pe un an și 1/2 de an, a sosit. Remâne ca să se tipărească subscrierea, apoi se va expediă tuturora, cari au respuns costul de expediție și porto, 50 cr. Expedierea va începe la 3/15 maiū.

Hymen. Dl Cornel Gherga, candidat de preot, s'a logodit cu dsoara Columbina Buibaș, fiica dlui Dimitrie Buibaș, proprietar și notar în pensie în Bucovăț.

Știri personale. Dl G. Ionescu Gion, cunoscutul scriitor, a fost numit inspector general al învățământului secundar din România. — Dl dr. Aurel Laxar, avocat în Oradea-mare, a fost pedepsit cu 50 fl. pen-

tru apelul făcut întru ajutorarea celor 17 tineri eliminați de la Academia de drept din Oradea-mare.

Asociațiunea la Caransebeș. Dl protopresbiter Andrei Ghidiu, ca delegatul comitetului central al Asociațiunii, a convocat pe 4 mai n. la Caransebeș o conferință a Românilor din cercurile pretoriale: Caransebeș, Bozovici, Orșova și Teregova, spre a constitui despărțământul Caransebeș al Asociațiunii pentru literatura și cultura poporului român.

Corpurile legiuitoare ale României, convocate pe 21 aprilie (3 mai) în sesiune extraordinară, au fost dizolvate. Alegerile generale legislative se vor face în intervalul de la 20 până la 30 mai st. v.

Doamnele române din Bucovina. „Patria” din Cernăuți scrie, că în cursul luptelor eroice purtate de deputații români în dieta Bucovinei, s'a constituit în Cernăuți un comitet compus din dnele: A. de Onciul, El. Popovici, E. de Bejan, S. Stefanovici și O. Grigorița. În noaptea de sâmbătă spre duminică, când lupta se sfârșise în dietă cu un triumf strălucit al Românilor, sute de doamne au aruncat buchete de flori din tribună deputaților români. Iar după ridicarea ședinței doamnele au întâmpinat la esire pe deputații baron G. de Vasilco, dr. I. de Flondor și dr. G. Popovici, făcându-le ovațiuni entusiaste și oferindu-le câte un splendid buchet de flori naturale cu tricolor național român.

Păpuși românești. La Cernăuți, în vitrina dlui Balter, sânt expuse mai multe păpuși în costum românesc, represintănd portul din toate părțile Bucovinei, ba chiar și din Moldova. Păpușile sânt lucrate de dna Sofia Stefanovici. „Patria” află că o firmă renumită din Viena are să facă în curând mari comande de păpuși în costum românesc, spre a le răspândi apoi în toată lumea. Se vor lucra mai multe costume românești și pentru expoziția universală din Paris la 1900.

† **Alexandru Filip,** de Chilia, avocat și proprietar în Abrud, unul din fruntașii Românilor din Munții-Apuseni ai Transilvaniei, membru în comitetul național, fondator la Asociațiunea pentru literatura și cultura poporului român, membru pe viață al Societății pentru fond de teatru român, un fiu devotat al națiunii, luând parte la toate stăruințele noastre naționale, culturale și economice, a încetat din viață în Abrud la 12/24 aprilie, în etate de 57 ani, lăsându-și în doliu profund soția Ana n. Cepeș și mulți consăngenii și prietenii. Precum i-a fost viața, astfel a ramas și în fața morții, râvnitor pentru propășirea neamului său mult iubit. De aceea pentru scopuri filantropice-culturale a testat zece mii de florini. În eterna amintirea lui!

Au mai murit: *Alexandru Petrino*, unul din fruntașii bucovineni, la 4/16 aprilie, în etate de 75 ani; — *Demetriu Perța*, asesor la sedria orfanală a comitatului Târnava-mare, la Sighișoara, în 12/24 aprilie, în etate de 62 ani; — *Ioan Giulan*, preot gr. or. român în Otlaca, comitatul Arad, la 9/21 aprilie, în etate de 62 ani; — *Petru Vălean*, paroc și asesor consistorial, în Cenadul-sârbesc, la 7 aprilie, în etate de 61 ani; — *Ved. Maria Catona* n. Lemeni, în Chireu, la 14 aprilie, în etate de 75 ani; — *Vasile Hossu*, protopop gr. c. în Mureș-Oșorheiu, la 30 aprilie, în etate de 70 ani.

DIN LUME.

Miss Ohi Fohi. Lumea teatrală din „Empire City” (New-York), s'a învâruit cu o nouă stea strălucitoare. De câteva zile se află acolo Miss Ohi Fohi. Această frumoasă fată este Miss Ohi Fohi, vestita actriță din China, pe care un inteligent impresariu a transferat-o din imperiul cinesc la New-York. Până acum celebra artistă a avut norocul să fie angajată ca dansatoare la bătrâna împărăteasă a Chinei. Dșoara Ohi Fohi este în vârstă de 19 ani și este de o frumusețe rară, cu ochi negri strălucitori. Ea apare pe scenă în haine bărbătești. Cu preferință poartă costumuri de mătase roșă, cu eșarpă verde și cu bogate broderii de aur și argint. Drăgălașa chineză este în fiecare sară punctul de atracțiune al teatrului chinez din New-York. Ea are toată întreținerea și 150 lei pe săptămână, ceea ce pentru ea constituie o avere. Afară de aceea primește de la lumea elegantă din New-York cadouri numeroase și scumpe, așa încât Ohi Fohi se va întoarce bogată în China.

Averea unui cerșetor. În Saint-Gilles (lângă Bruxella) zilele trecute a murit un cerșetor bătrân. Il cunoșeau toți băieții orașelului și îl miluiau cu toții cu mic cu mare, iar când s'a bolnăvit, îngrijirea medicală i-a dat-o orașul, căci sermanul bătrân nu avea nimic. Cu toate acestea se șoptia, că bătrânul are bani mulți. Rudeniile lui, luându-se după șoaptele oamenilor, au căutat cu deamănuntul locuința cerșetorului, dar n'au aflat nimic. Un nepot înse nu s'a mulțumit cu rezultatul, ci după moartea cerșetorului a mai căutat odată prin fosta locuință și într'un coș de cuptor, care era plin de funingine și de cenușă, a aflat un libel extradat de la banca din Bruxella pe numele cerșetorului. Libelul atestă, că cerșetorul are depuși la bancă 500.000 franci.

Obiceiuri japoneze. Tamura, renumitul scriitor japonez, face cunoscut într'o lucrare a sa apărută în limba franceză, obiceiurile străbune ale poporului său, și între altele despre căsătorie, comunică lucruri nou interesante. În Japonia nu prea e cunoscută viața de burlac bătrân. Bărbații se căsătoresc foarte de timpuriu; când li s'a urit de femeie, divorțază și în curând se încercă cu alta. Flăcăul de 18 ani își ia deja soție; femeia de 16 ani are deja copii. Moravurile japoneze interdic strict ca să se apropie de mireasă, nici cu cele mai bune intențiuni de curtenire. Alegerea primei femei se face totdeauna din partea părinților. Amorul față de femeie este considerat ca ceva necuviincios. Căsătoriile de amor sânt foarte rare în Japonia. Din contră divorțul se consideră ca lucru cinstit și nici odată el nu se isbește de greutate.

Călindearul săptămânei.

Duminica Tomei Ev. dela Ioan c. 20, gl. 1, a inv. 1.

Diua sept.	Călindearul vechiu	Călind. nou	Soarele.
Duminică	25† Ev. Marcu	7 Stanislau	4 33 7 19
Luni	26 Sfântul Vasilie	8 Juvenal	4 31 7 21
Mărti	27 S. Simeon fr. Dlui	2 Grigoriu Naz	4 28 7 22
Mercuri	28 Cuv. Iason	10 Margareta	4 26 7 24
Joi	29 Cuv. Memnon	11 † Inălț. Dui	3 24 7 25
Vineri	30 S. Av. Iacob	12 Pancrațius	3 22 7 27
Sâmbătă	1 Prof. Eremia	13 Servațiu	3 20 7 29

Proprietar, redactor răspundător și editor: **IOSIF VULCAN.** (STRADA ÁLDÁS NR. 296 b.)